

JAROSŁAW WOLSKI: POLSKA BĘDZIE STAWAĆ SIĘ PODMIOTEM, A NIE PRZEDMIOTEM POLITYKI MIĘDZYNARODOWEJ

– Z punktu widzenia politycznego dla Polski istnienie niezależnych od Rosji państw Ukrainy i Białorusi jest po pierwsze, spełnieniem doktryny Giedroycia, a po drugie, buforem, o który walczymy w zasadzie od wieków – mówi Jarosław Wolski, ekspert zajmujący się wojskiem

Anita Czapryn

Polska staje się militarnym mocarstwem?

Tak bym nie powiedział. Polska raczej nie będzie miała szansy stać się militarnym mocarstwem. Jesteśmy średnim krajem, który musi dbać o rozważne dobieranie sobie sojuszy i ostrożnie budować własne siły zbrojne.

Podkreślał pan, czy to w rozmowach, czy na własnym kanale na YouTube, jak wiele w naszej obronności się zmienia; a także, że czerwiec stoi pod znakiem zakupów sprzętu wojskowego dla armii.

To prawda, ale od tego do budowania mocarstwa jest jeszcze daleka droga. Według geopolityków, takich jak S.B. Cohen państwo można oceniać pod względem wielkości zasobów ludzkich i materialnych, stopnia zwartości narodowej, wielkości zasobów polityczno - militarnych, ekonomicznych, politycznych i militarnych, możliwości tego państwa, złożoności spraw międzynarodowych, w jakich uczestniczy itp., tych wyróżników jest wiele. Zatem oceniając Polskę chłodnym okiem, czy to z perspektywy politologicznej czy geopolitycznej, to nie mamy szans stać się mocarstwem. Natomiast możemy być państwem, które będzie silne w rejonie, które będzie podmiotem, a nie przedmiotem polityki międzynarodowej. Tę podmiotowość możemy uzyskać, choć oczywiście zawsze będziemy potrzebowali jakiegoś sojuszu, jakiejś koalicji, jakiegoś oparcia się o przyjazne mocarstwo.

Ale to pana teza, że za 10-15 lat Polska będzie w stanie obronić swoje terytorium. Pytanie, czy będzie mogła zrobić to sama, czy dzięki soюзom, które zawarła, zawiera czy będzie zawierać?

Wszystko zależy od charakteru zagrożenia. Jeżeli mówimy

o zagrożeniach asymetrycznych, zagrożeniach hybrydowych, o wojnie w ograniczonej skali, to wszystko wskazuje na to, że za 10-15 lat Polska będzie w stanie samodzielnie się obronić. Natomiast, jeżeli mówimy na przykład o wojnie totalnej, o całkowitej agresji Rosji na Polskę, całkowitej mobilizacji sił rosyjskich, to być może będziemy musieli oprzeć się o sojuszników. Zawsze będzie jakaś różnica potencjałów. Natomiast celem jest zbudowanie takich sił zbrojnych, które stworzą skuteczny system odstraszania. Czyli potencjalne straty albo koszty agresji dla państwa, które chciałoby zaatakować Polskę, będą na tyle duże, że opcja militarna będzie ostatnia z rozważanych.

10-15 lat to szmat czasu w kraju, w którym po wyborach może zmienić się rząd i zmienić się polityka dotycząca obronności.

To problem, który wynika z kultury politycznej. W krajach stabilnej demokracji zachodnioeuropejskiej zarówno elity, jak i kontrolity decydują o państwie. W niektórych krajach posłowie opozycji są włączani w skład Ministerstwa Obrony Narodowej, uczestniczą w jego pracach właśnie po to, żeby była ciągłość. Jeżeli nastąpi zmiana władzy, zwłaszcza w systemach dwupartyjnych, to opozycja nie będzie wywracała wszystkiego do góry nogami, nie będzie rujnowała tego, co budowała wcześniej rządząca koalicja. Tym się cechują systemy zachodnie - konsensem politycznym ponad podziałami, który wyznacza ogólny kierunek działań. I ten kierunek działań może trwać przez dekady. Partie, które znajdują się przy władzy, nie rujnują tego, co robili poprzednicy. Mogą wprowadzić korekty, położyć nacisk na inny aspekt, ale panuje ge-

neralna zgoda co do konsensusu.

Jak jest w Polsce? Jest porozumienie między podziałami?

Tak jest na Zachodzie. W Polsce na pewno nie. Gdybyśmy mieli przełożyć to na nasze, polskie warunki, to taką generalną zgodą byłaby rozbudowa sił zbrojnych, wzmacnianie ich, budowa V Dywizji, dosprężowanie. Natomiast akcent mógłby być położony na przykład bardziej na wojska operacyjne, albo Wojska Obrony Terytorialnej. Albo, ktoś by uznał, że Marynarka Wojenna jest świetnym instrumentem realizacji zobowiązań sojusznicych, więc więcej środków należy przeznaczyć na Marynarkę Wojenną zamiast na WOT. Ale to mieściłoby się w ramach pewnej logiki tego, jak w zachodnich demokracjach dba się o siły zbrojne. Inną sprawą jest to, że na Zachodzie wszystkie rządy po 1990 roku cięły wydatki na siły zbrojne; panował zgodny konsensus, że na siłach zbrojnych się oszczędza. Taka była praktyka w zasadzie aż do 2014 roku, czyli do pierwszej agresji Rosji na Ukrainę. Potem zaczęło się to powoli zmieniać. Ale po 24 lutego tego roku nikt nie ma już najmniejszych wątpliwości, jeśli chodzi o dobrobrojenie. Na Zachodzie od czasów zakończenia zimnej wojny panował konsensus, że należy redukować siły zbrojne, no, bo duży konwencjonalny konflikt Europie nie grozi. Przy czym, to była optyka polityczna, ponieważ większość

wojskowych, co pokazują raporty z tych krajów, stawiała tezy wprost przeciwne: że trzeba uważać, trzeba Rosji parzyć na ręce, nie możemy się rozbrajać. Ale wiadomo, że to politycy wyznaczają ramy, w których muszą się poruszać wojskowi. Niemniej, podkreślę, rzadko się na Zachodzie zdarzało, aby rujnowano kierunek modernizacji, albo rozwoju sił zbrojnych. U nas, niestety, bardzo często partia, albo koalicja, która dochodzi do władzy, próbuje zanegować to, co robili poprzednicy. Tu jest potencjalne zagrożenie i pani ma rację - nie wiemy, jak się to finalnie potoczy. Nie wiemy, czy pewne procesy w Wojsku Polskim zostaną dokończone. Modernizacja to jest długi proces, ona nie trwa 5 lat, ale właśnie 10-15 lat.

W czerwcu mają zostać dokonane zakupy uzbrojenia. Co konkretnie? I czy te zakupy w ogóle mają sens, czy może wynikają bardziej z wojennej hysterii?

Przed wszystkim trzeba by poczekać na ogłoszenie ze strony Ministerstwa Obrony Narodowej, jaka jest wizja sił zbrojnych; jaka jest strategia, jaka struktura. Ponieważ zakupy zawsze są podrzędne w relacji do określonej strategii, do określonej struktury sił zbrojnych. Czyli, jeżeli oficjalnie zostanie ogłoszone, że owszem, realizujemy zobowiązania sojusznicze, ale nastawiamy się bardziej na samodzielnych zdolnościach do obrony terytorium za 15 lat,

to za tym idzie określona struktura sił zbrojnych, czyli na przykład budowa V Dywizji na kierunku południowo-wschodnim, a za tym idą pewne zakupy.

Takie głosy już przecież są, już o tym słyszymy od jakiegoś czasu.

Owszem, ale nie zostało to jeszcze oficjalnie ogłoszone przez MON. Trzeba by poczekać na wypowiedzi ministra obrony narodowej, na przedstawienie planu. Niby wszyscy o tym wiemy, ale nie zostało to jeszcze ogłoszone w ramach większego planu. Raczej puszczane są baloniki próbne i obserwowanie, jak to przyjmuje opinia publiczna, jak odbierają to eksperci, fachowcy, dziennikarze. Musi być najpierw ogłoszona określona strategia, do niej - struktury, a następnie, pod te struktury kupowany jest sprzęt. Tu ważną sprawą jest, co budzi spore nieporozumienie, że jeśli w Polsce nie jest ogłaszana strategia, albo plany, to wcale nie znaczy, że ich nie ma. My często widzimy to, co jest medialne, co jest głośne, jak zakup uzbrojenia, zakup czołgów Abrams, wyrzutni Himars, zakup samolotów. Natomiast dziwne może się wydawać, że wcześniej pewne rzeczy nie zostały jasno zakomunikowane przez MON. Jak informacja o 500 wyrzutniach rakietowych Himars, no bo po co nam 500? Ale jeżeli się okaże, że chcemy budować V Dywizję, dodatkowe jednostki Wojska Polskiego, to wtedy okazuje się, że te 500 wyrzutni jest rozsądną wielkością. Tylko znów - widzimy jedną stronę medalu, natomiast ta druga nie została jeszcze pokazana.

W polskiej armii mogą się znaleźć żołnierze innych narodowości, jak Ukraińcy czy Białorusini?

To też trudny temat, ale nie ze względu na skład narodowo-

ściowy, bo to rzecz marginalna, tylko ze względu na to, czy będziemy mieli dość żołnierzy, żeby wypełnić struktury. Tu upatrywałbym największego zagrożenia w stosunku do być może niedługo ogłoszonych planów. Czyli budowy kolejnych dywizji, liczebności sił zbrojnych et cetera. W tym momencie nie ma wielu dobrych możliwości rozwiązania tego problemu, ponieważ pewien potencjał patriotyczny w społeczeństwie wyczerpał WOT. Ci wszyscy, którzy z różnych przyczyn nie chcą służyć w siłach zbrojnych, a chcą bronić państwa - poszli do WOT-u i tam się realizują. Uposażenie żołnierza zawodowego podnoszone jest regularnie, ale ono jednak jest niższe niż to, co można dostać na rynku pracy przy minimalnym stażu. Rynek pracy bardzo mocno konkuruje tu z siłami zbrojnymi RP. Też niestety, wojsko nie będzie mogło tyle płacić żołnierzom, ile płaci się cywilnym specjalistom na rynku pracy. W zamian za to wojsko daje inne benefity: większa ochrona pracownika, możliwość zdobycia dodatkowych uprawnień, w pewnym sensie lepszy system emerytalny, choć to się akurat zmieniło. No, ale zwykle wojsko innymi rzeczami nadrabiało to, że po pierwsze, ktoś zobowiązuje się, że za cenę swojego życia będzie bronił kraju, a po drugie - kwestia dyscypliny wykonawczej i tego, że jeżeli ktoś dostanie rozkaz o przeniesieniu się na drugi koniec Polski, to ten rozkaz będzie musiał zrealizować. To są niedogodności i tutaj upatrywałbym największego zagrożenia dla realizacji rozwoju sił zbrojnych RP - czyli kwestie osobowe. To znaczy, skąd brać żołnierzy, którzy zostaną w służbie. Modeli różnych jest wiele; osobiście uważam, że prędzej czy później skończy się na odwieszeniu zasadniczej służby wojskowej.

Trzeba będzie wprowadzać pobór selektywny i niektóre części roczników trzeba będzie w ramach przeszkolenia wojskowego koszarować na krótki czas. Brzmi to może strasznie, ale jeżeli będzie to zrobione na takiej zasadzie, na jakiej jest to robione w WOT, to może wypalić.

Jaki jest w tej chwili stan polskiej armii?

Trudno odpowiedzieć na to pytanie, bo trzeba pamiętać, że Wojsko Polskie jest w trakcie ustawicznej reformy, z tym że jej kształt się zmienia. Po 1990 roku Wojsko Polskie było notorycznie redukowane. Po 2003 roku była ułuda misyjności i budowanie zdolności misyjnych, ale na tle dalszych redukcji wojska, jego możliwości i niewymienianie generacyjnego sprzętu. W zasadzie najgorszy dołek, w którym znalazło się Wojsko Polskie, to były lata 2010-2014. Gorzej się już nie dało. Żeby było jasne - abstrahuję tu od polityki; wszyscy wiemy, kto wtedy rządził, ale to nie o to chodzi, tylko o pokazanie pewnego procesu. Wynikało to z tego, że Wojsko Polskie skupione było na misyjności, na misjach zagranicznych. Nie przeznaczono środków koniecznych na generacyjną wymianę sprzętu. Program modernizacji technicznej, czyli zakup nowego sprzętu bardzo kulał. Kulało też szkolenie, ponieważ pieniądze na sprzęt i na szkolenie były przeznaczone na realizację misji zagranicznych. Oczy otworzyły się politykom po 2014 roku, bo eksperci wcześniej wiedzieli, że coś niedobrego może się wydarzyć. Ale dopóki nic złego się nie wydarzy, to ekspertów się nie słucha.

Wydarzyła się wojna na Ukrainie.

Rozpoczęło się więc przywracanie pewnych zdolności Wojska Polskiego. Po zmianie rządów w 2015 roku, na jesieni, określono kierunek rozwoju sił zbrojnych RP. Nie będę oceniał, czy on jest dobry, czy zły, choć w moim odczuciu jest słuszny.

Ale na efekty reform, które zapoczątkowano, trzeba poczekać około dekady. Jeżeli więc budujemy XVIII dywizję, to należy poczekać 10 lat na efekty tego, ponieważ to jest proces. Nawet od niezbyt strawnej koncepcji gorsze jest tylko jedno - ciągle zmiany koncepcji. Czyli - nawet gdyby ta koncepcja mogła być lepsza, to gorszą rzeczą jest jej ciągle zmienianie. Natomiast w mojej ocenie, obecny kierunek zmian sił zbrojnych RP jest pozytywny: budowa V Dywizji, budowa WOT, w końcu budowa obrony przeciwlotniczej, wymiana sprzętu - to są rzeczy potrzebne. Może zabrzmi to kontrowersyjnie, ale dzięki konfliktowi w Ukrainie, sytuacja Polski i polskiego wojska jest zdecydowanie lepsza niż przed konfliktem.

Dlaczego pan tak uważa?

Nasz potencjalny przeciwnik, czyli Rosja, wykrwawia się, traci siły, traci tak zwane SpW, czyli sprzęt wojskowy. Traci ludzi. Traci zapasy uzbrojenia. Niejako dzięki męczeństwu Ukraińców, tego, że ich kraj jest w dużej części w ruinie, stracili dziesiątki tysięcy rannych i zabitych żołnierzy, to jednak Rosjanie ponoszą większe straty. I Rosjanie będą nadrabiać te straty latami: mówi się, że straty osobowe będą w stanie załatać w ciągu 5 lat, w pewnych kategoriach sprzętu wojskowego będzie to około 10 lat. Prawdopodobnie pełny powrót do sprawności i siły armii rosyjskiej sprzed konfliktu zajmie około 10 - 15 lat. Można więc powiedzieć, że zostało nam darowane 10-15 lat względnego spokoju. Ten czas trzeba wykorzystać. Wiele też wskazuje na to, że Amerykanie stwierdzili, iż w ramach Europy Środkowo-Wschodniej będą chcieli zdecydowanie postawić na Polskę i zrobić z nas kluczowy element swojej projekcji siły na Europę Środkową i Wschodnią. Wydaje się, że rola Niemiec będzie raczej zmniejszana niż zwiększana. Amerykanie stwierdzili, że to u nas znajdują się te elementy ich

wysuniętej obecności w Europie, które pozwolą minimalnym kosztem na maksymalne wsparcie sił zbrojnych RP i Polski, takie, żeby docelowe Wojsko Polskie było w stanie samodzielnie obronić terytorium Polski, albo być wydatną pomocą przy obronie państw bałtyckich albo obronie Ukrainy.

Zmniejsza się więc rola Niemiec? Ciekawe, że Ołeksij Arestowycz, doradca prezydenta Zełenskigo, zwraca uwagę, że kanclerz Scholz i jego otoczenie blokują pomoc dla Ukrainy. Jak pan to widzi?

Są dwa problemy, które się krzyżują wokół Niemiec. Pierwszy jest taki, że Niemcy przez te dwa tygodnie lutego roztrwoniły tak naprawdę całą swoją pozycję budowaną w Europie. Okazało się, że król jest nagi - że Niemcy, które są potęgą gospodarczą, nie są w stanie i nie chcą udzielać realnej pomocy krajom w Europie Środkowo-Wschodniej. To jest efekt tego, o czym już wspominałem - jeżeli w krajach Europy Zachodniej wypracuje się konsensus, to on jest niezależnie od zmian polityki realizowany przez lata. Niemcy przez lata miały konsensus w ramach Ostpolitik, czyli programu z lat 70., który polegał na cywilizowaniu ZSRR, a potem Rosji za pomocą relacji gospodarczych. Założenie niemieckie było takie, że jeśli odpowiednio intratna będzie dla obu stron wymiana gospodarcza, to niezależnie od perturbacji politycznych, ona stanie się polem poprawy relacji wzajemnych i polem łagodzenia polityki najpierw Związku Radzieckiego, a potem, po przemianach - Rosji. Niemcy trzymali się tej polityki przez 50 lat. Dziś można powiedzieć, że ta Ostpolitik całkowicie zbankrutowała. Ale trzeba pamiętać o dwóch sprawach. Pierwsza - że wchodzi tu wielki biznes, który został w pewnym sensie przez Rosjan kupiony zyskowymi inwestycjami w Rosji. Druga - że Niemcy tę politykę zmienili. W swoim odczuciu dokonali przewrotu koperni-

kańskiego - w ciągu miesiąca zdecydowali, że zrywają z tą swoją polityką wschodnią, tylko że w Niemczech odbywa się to w długim czasie. Zatem perspektywa wszystkich wołów jest taka, że Niemcy zrobiły za mało i za późno i że swoją kunktatorską polityką, korzyściami ekonomicznymi dla Rosjan, zachęcili Putina do dokonania agresji na Ukrainę. No, bo Putin uwierzył, że skoro ma tak mocne poparcie w Europie - w Niemczech - w kwestiach gospodarczych, to uda mu się zminimalizować koszty tej agresji, bo nikt nie będzie odcinał tak dochodowej gałęzi gospodarki. Z tego punktu widzenia Ukraińcy mają słusznie pretensje do Niemiec. My też mamy słuszne pretensje do Niemiec, ponieważ od lat było mówione w Polsce, że wschodnia polityka niemiecka nie jest dobra, że skończy się źle, bo finalnie może zachęcić Rosję do agresji na byłe republiki radzieckie. Teraz Niemcy tę politykę zmieniają, ale optyka Ukraińców i nasza jest taka - że za późno i za mało. Osobną kwestią są dostawy uzbrojenia - trzeba pamiętać, że pomimo to że Niemcy są potentatem na rynku uzbrojenia, są liczącym się eksporterem uzbrojenia na świecie, to mają fatalne z punktu widzenia eksportu tego uzbrojenia przepisy.

Ile może potrwać wojna na Ukrainie?

To zagadnienie, które wymaga szklanej kuli. Oceniając na chłodno, biorąc to wszystko na logikę - ten konflikt potrwa przynajmniej do jesieni. Przynajmniej. Natomiast trzeba pamiętać o tym, że są zdarzenia, o których możemy przypuszczać, że nastąpią, ale nie kalkulujemy w ten sposób, że tak się stanie.

Pytam o to, bo Ukraina nie zostanie przyjęta do NATO, póki trwa wojna. Ile ona potrwa - nie wiadomo. Ale z przyjęciem do NATO też może być różnie - widzimy to teraz na przykładzie Szwecji i Finlandii, które o to zawnioskowały, a nie

wszystkim się to podoba. Ukraina domaga się gwarancji bezpieczeństwa - mówimy o okresie po wojnie. Czy to, że Polska teraz zbroi się intensywnie, oznacza, że to my możemy być tym państwem gwarantem bezpieczeństwa dla Ukrainy?

Pewne rzeczy jeszcze nie zostały zakomunikowane, ale wydaje się, że to jest bardzo prawdopodobne. Ponieważ oprócz modernizacji sił zbrojnych RP, jak wspominałem na początku rozmowy - będziemy stawiali się podmiotem, a nie przedmiotem polityki międzynarodowej. Czyli oprócz zobowiązań sojusznicznych, ze wsparciem Amerykanów, Brytyjczyków, będziemy udzielać pewnych gwarancji sojusznicznych, może nie w ramach NATO. Z punktu widzenia politycznego, stosunków międzynarodowych dla Polski istnienie niezależnych od Rosji państw Ukrainy i Białorusi jest po pierwsze, spełnieniem doktryny Giedroycia, a po drugie, buforem, o który walczymy w zasadzie od wieków - żeby mieć ten bufor przed Rosją. Jeżeli Ukraina obroni swoją niezależność - a na razie obroniła - jeżeli wygra strategicznie, a na razie wygrywa, to nawet jeżeli straci 15 - 20 procent swojego terytorium na skutek wojny, ale zostanie w orbicie Zachodu i będzie miała gwarancje zachodnie, to my wygraliśmy. Jeżeli jeszcze kiedyś uda się w jakiś sposób zmienić sytuację na Białorusi, to wtedy cała pula dla nas - dla Zachodu, bo powstanie bufor, o który walczyły pokolenia Polaków, mniej lub bardziej świadomie. Natomiast można przypuszczać, że część zbrojeń, które obecnie prowadzimy, jest związanych z tym właśnie, że będziemy traktowani jako miejsce amerykańskiej projekcji siły w Europie Środkowo-Wschodniej. Amerykanie dalej będą odgrywać rolę żandarma, ale ze względu na ich zobowiązania w rejonie Pacyfiku, względem Japonii

i Tajwanu czy Korei Południowej, mogą mniej angażować się niż obecnie. Przewidując to, co może się wydarzyć za 10-15 lat, Amerykanie być może uznali, że warto pomóc nam w budowie pewnych wymiernych zdolności. Pomóc w taki sposób, by siły zbrojne RP z niewielką ich pomocą były w stanie samodzielnie po pierwsze, obronić terytorium swojego państwa, a po drugie, być liderem w obecności NATO na flance wschodniej i w razie czego skutecznie bronić państwa bałtyckie, oraz - być może - móc udzielić pomocy Ukraincom. O to być może toczy się gra związana z reformą sił zbrojnych RP - czy będziemy w stanie udzielić skutecznego wsparcia Bałtom, być może kiedyś Ukrainie. Czy staniemy się podmiotem, a nie przedmiotem polityki. Czy staniemy się krajem, który będzie miał możliwość projekcji siły na państwa leżące na wschód od nas, na zasadzie wsparcia sojuszniczego tych krajów i blokowania Rosji.

CV

FOT. WIKIPEDIA

Jarosław Wolski

Politolog, dziennikarz, publicysta oraz cywilny analityk OSINT (open source intelligence) zajmujący się wojskiem i obronnością, specjalizujący się w broni pancерnej i przeciwpancernej. Od 2014 roku związany z branżą dziennikarstwa obronnego w Polsce. Na YouTube prowadzi kanał WoW - Wolski o Wojnie.